

למי שייכת התורה

1. פירוש רבי שמשון רפאל הירש על התורה במדבר כח

על פי כל הדברים האלה מובנת התנגדות הצדוקים להקרבת קרבן התמיד מכספי האומה. שהרי זה הרעיון העולה מקרבן התמיד של האומה: כל יחיד בעם הרוצה ללמוד תורה ולקדש את מעשיו חייב לפנות לנציגות הכלל שבמקדש; כי העדות וההוראה של תורת ה' מופקדת בידיה (דברים יז, י) והיא השומרת להקריב בשם הכלל את קרבן התמיד של הכלל, וקרבן זה מחדש בכל יום תמיד את נדר הנאמנות לתורה זו. אולם רעיון זה הוא סתירה גמורה לתורת הצדוקים של כל תקופה. תורת הצדוקים מורה שהאדם היהודי מתקשר לאלהיו רק על ידי האות הכתובה של המקרא, וזו "כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד" (קידושין סו ע"ב); כל אדם יפרש את הכתוב כאוות נפשו הסובייקטיבית; הוא יקבל ממנו את המתאים לרוחו, יראה בו את רצון ה' ויקיים אותו כהבנתו. תורת הצדוקים מתעבת את רוח קרבן התמיד; כי התמיד מורה שהיחיד ימצא את אלהיו רק תוך התקשרות לכלל ישראל, והוא יהיה לרצון לפני ה' רק על ידי קיום דבר ה' שהופקד בידי הכלל. משום כך היתה זו אחת המשימות הראשונות של הצדוקים לתת תוקף לשיטתם ביחס לקרבן התמיד; כי התמיד, לדעתם, איננו קרבן חובה לאומי אלא הוא מסור לרחשי ליבו הסובייקטיבי של כל יחיד. בשטחיות פירשו את לשון היחיד של "את - הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" (פסוק ד); לא שמו לב שלשון הרבים של "תשמרו להקריב לי במועדו", וכן של "אשר תקריבו לה" (פסוק ג), מורה שהחובה מוטלת על הכלל, אלא שהכלל חייב לראות את עצמו בקרבן זה כאחדות כללית אחת. נסיון זה של הצדוקים היה בו משום חשיבות עקרונית מכרעת. משום כך, כשעלה בידי החכמים לשכנע את העם שאותה שיטה היא בטלה, כללו את ימי "הקמת התמיד" - "איתוקם תמידא" - עם הימים הכתובים במגילת תענית. במגילה זו רשומים כל ימי ההצלה שיש לחוג אותם על ידי איסור תענית, ובחלקם גם על ידי איסור הספד. ואותה מגילת זכרון של דברי ימי האומה כוללת גם את ימי "הקמת התמיד", ולא עוד אלא היא פותחת בהם: "אילין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למספד בהון, מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא וכו' שהיו הצדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד, מאי דרוש, את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, מאי אהדרו, את קרבני לחמי לאשי תשמרו, שיהו כולן באין מתרומת הלשכה" (מנחות סה ע"א).

2. מנחות דף סה עמוד ב

ת"ר: אלין יומיא דלא להתענאה בהון, ומקצתהון דלא למספד בהון: מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא, דלא למספד... שהיו צדוקים אומרים: יחיד מתנדב ומביא תמיד,

מאי דרוש? + במדבר כ"ח+ את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, מאי אהדרו? + במדבר כ"ח+ את קרבני לחמי לאשי... תשמרו, שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה.

3. הרב יהודה עמיטל ז"ל – שיחה משנת תש"ס

יחד עם זה יש להזהר מאותן תחושות של דבקות וריגושים שמקור השראתן מהדתות המזרחיות, המתפארות בעוצמת חוויותיהן הדתיות. נושאי דגל חוויות אלו אדישים לכל הבעיות הסוציאליות של האנושות, ואין להם עניין בתיקון עולם, בשאיפה לצדק ומשפט. החוויות הדתיות הן כל עולמם ומהוות מטרה לעצמן, ואינן מובילות לשום מקום מעבר להן.

"הדבקות הדמיונית הזרה, שיש בעצמיותה, לא במקריה, ניגוד לתורה ולמצוות, להשכלה ולדרך ארץ, לשלום הבריות ולשוב העולם - הרי היא יונקת מטומאת עבודה זרה", גם אם "נדמה לאדם שהוא מתקרב אל הקודש, שהוא מתלהב, שהוא טועם טעם של דבקות א-להית"

(שמונה קבצים, קובץ ז', קיז).

עלינו איפוא להגביר דעת ולהבחין היטב בין חוויות שמקור השראתן בקודש ובין אלה היונקות ממקורות זרים. .... ר' נחמן ביקש להפוך את התורות שלו לתפילות, ואכן תלמידו ר' נתן מילא את בקשתו בעשרות תורות שהפך אותן לתפילות. דומה שהגיע הזמן לחשוב איך להפוך את התפילות - לתורות. (תש"ס, שיחה בישיבה)

4. קידושין סו ע"ב

מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים, ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל. אמר להם: אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו, והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו. והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו, ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, לבם של פרושים עליך! ומה אעשה? הקם להם בציץ שבין עיניך, הקים להם בציץ שבין עיניו. היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו, ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך: ינאי המלך, רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן! שהיו אומרים: אמו נשבית במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא; ויבדלו חכמי ישראל בזעם. ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך? ומה אעשה? אם אתה שומע לעצתי רומסם. ותורה מה תהא עליה? הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד. אמר רב נחמן בר יצחק: מיד נזרקה בו אפיקורסות, דהוה ליה למימר: תינח תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי? מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה.

5. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טז עמוד א

תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה אומר: זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה - מניח את השניה ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים. שנאמר (תהלים סח) ברוך ה' יום יום.

6. בראשית רבה (וילנא) פרשה א ד"ה טו בית שמאי

בש"א השמים נבראו תחלה ואח"כ נבראת הארץ, ובה"א הארץ נבראת תחלה ואח"כ השמים, אלו מביאין טעם לדבריהם, ואלו מביאין טעם לדבריהם, על דעתיהן דבית שמאי דאינון אמרין השמים נבראו תחלה ואח"כ הארץ, משל למלך שעשה לו כסא ומשעשאו עשה איפיפורין שלו, כך אמר הקדוש ברוך הוא (ישעיה סו) השמים כסאי והארץ הדום רגלי וגו', ועל דעתיהן דבית הלל דאינון אמרין הארץ נבראת תחלה ואח"כ השמים, משל למלך שבנה פלטין משבנה את התחתונים, אח"כ בנה את העליונים, כך ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים.

7. אבות דרבי נתן נוסח א פרק ג

[והעמידו תלמידים הרבה] שבית שמאי אומרים אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו וכן אבות ועשיר ובית הלל אומרים לכל אדם ישנה שהרבה פושעים היו בהם בישראל ונתקרבו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וכשרים:

8. חגיגה דף כב עמוד א

ומאן תנא דחייש לאיבה - רבי יוסי היא,

דתניא, אמר רבי יוסי: מפני מה הכל נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה - כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו, ושורף פרה אדומה לעצמו. אמר רב פפא: כמאן מקבלינן האידינא סהדותא מעם הארץ, כמאן - כרבי יוסי.

9. שו"ת צפנת פענח, סימן קיב

בית הכנסת, בשביל שהוא דבר שבקדושה, אין בו קנין עצם אלא רק קנין תואר... כספר תורה. דעיקר ספר תורה הוא רק לקרות בו, וזולת תועלת הקריאה אינו שווה כלום. והקריאה הוא דבר של הקדש השייך לגבוה, ואין בו קניין עצם."

10. חולין דף קלו עמוד א

מעקה אע"ג דכתב רחמנא +דברים כ"ב+ לגגך - דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא +דברים כ"ב+ כי יפול הנופל ממנו, אלא גגך למאי אתא? למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות.

רש"י שם

בתי כנסיות - שאין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר הים הוא ועוד שאינו בית דירה.

11. לבוש יורה דעה סימן קס

ואף על פי שסיימו בה

בשם רש"י ואסור לפרסם בפני עמי הארץ, התורה לא צותה להעלימו אם היה זה ההיתר מן התורה, והתורה בפומבי ניתנה לכל ישראל לקטנים ולגדולים לחכמים ולעמי הארץ.

